

Laxå kommun
kommun@laxa.se

Beslut för Centralskolan

efter tillsyn i Laxå kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Laxå kommun att senast den 18 maj 2018 vidta åtgärder för att avhjälpa de påtalade bristerna. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att Laxå kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräcklig. (3 kap. 8 § skollagen)
- När det gäller särskilt stöd följs insatta åtgärder upp och utvärderas. (3 kap. 9 § skollagen)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att alla lärare anmäler om de har elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, när extra anpassningar inte är tillräckliga.
- Rektorn ska se till att beslutade åtgärder kontinuerligt följs upp och utvärderas så att insatserna utgör ett tillräckligt stöd för eleverna.

Bedömning och betygssättning

Skolinspektionen konstaterar att Laxå kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Lärarna bedömer elevernas kunskaper allsidigt utifrån kunskapskraven samt beslutar och informerar om betyg i enlighet med författningarnas krav. (3 kap. 15 §, 10 kap. 15-20 §§ skollagen; 6 kap. 7 § och 9 kap. 20 § skolförordningen, Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.7 Bedömning och betyg; Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:19) om kunskapskrav för grundskolans ämnen)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att eleverna informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolinspektionen konstaterar att Laxå kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Det bedrivs ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. (Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, God miljö för utveckling och lärande, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att det bedrivs ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet, i detta ingår bland annat att eleverna får hjälp att utveckla respekt för varje människas egenvärde, vår gemensamma miljö, människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde samt solidaritet med svaga och utsatta. Arbetet ska bedrivas löpande samt integreras i undervisningen i alla ämnen.
- Rektorn ska se till att det skapas rutiner och utrymme för en dialog mellan elever, mellan elever och lärare eller annan personal samt elevernas vårdnadshavare om de gemensamma värden som ska gälla på skolan och eleverna ska även ges möjlighet att delta i utformandet av lärandemiljön.
- Rektorn ska se till att skolans värdegrundsarbete kontinuerligt följs upp och utvärderas.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att Laxå kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 g skollagen)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att eleverna har en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling.
- Rektorn ska se till att personalen har kännedom om rutinerna för skyldigheten att anmäla uppgifter om kränkande behandling, och att rutinerna följs.

Bedömning

Skolinspektionens tillsyn av Centralskolan visar att det finns brister i skolans arbete med att utreda elevers behov av särskilt stöd samt att utvärdera och följa upp insatta åtgärder, vilket har medfört att det finns elever som inte får det stöd de har rätt till. Utredningen visar vidare att skolan inte har ett förebyggande värdegrundsarbete. Avsaknaden av ett förebyggande värdegrundsarbete inverkar negativt på skolans uppgift att tillförsäkra alla elever en studiemiljö som präglas av trygghet och studiero utan otrygghet mellan elever. Bråk mellan elever, allvarliga incidenter och kränkningar är förekommande på skolan. Lärare på skolan informerar inte alltid om vilka kunskapskrav som gäller för betyg, vilket medför en osäkerhet för eleverna att nå kunskapsmålen i ämnena. Flertalet brister i verksamheten beror på att det saknas ett systematiskt och långsiktigt arbete för att säkerställa en skolmiljö som främjar lärande, både vad gäller särskilt stöd samt trygghet och studiero. I utredningen har tydligt framkommit att rektor och lärare inte har samma bild av hur arbetet faktiskt bedrivs, vilket visar att det saknas en uppföljning av att rutiner och arbetssätt efterlevs. En viktig förutsättning för att kunna skapa en god lärmiljö som följer bestämmelserna i skollagen är att alla som deltar i arbetet har en gemensam bild av hur verksamheten bör bedrivas.

Föreläggande

Extra anpassningar och särskilt stöd

Det finns brister i arbetet med särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Det finns lärare på skolan som inte anmäler elevers eventuella behov av särskilt stöd. Detta medför att det finns elever vars behov inte alltid utreds skyndsamt. Utredningen visar vidare att det finns oklarheter på skolan avseende vem som ska ansvara för uppföljning och utvärdering av de åtgärdsprogram som finns, vilket leder till att detta inte alltid görs. Bristerna i arbetet med särskilt stöd medför sammantaget att inte alla elever som är i behov av särskilt stöd får det samt att uppföljning och utvärdering av det särskilda stöd som ges inte görs. Detta innebär att nämnda elever inte får samma möjlighet som andra elever att nå kunskapskraven.

Av skollagen framgår att om det kan befaras att eleven, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektor ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Det ska också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 664) anges att alla som arbetar i skolan har ett ansvar för att uppmärksamma de elever som behöver särskilda stödåtgärder och föra detta vidare till rektorn. Anmälningsskyldigheten kan i det enskilda fallet gälla en lärare, personal inom elevhälsan eller annan skolpersonal. Vem som är anmälningsskyldig beror på i vilket sammanhang stödbehovet blir känt. Om en elevs stödbehov uppmärksammas av en lärare inom ramen för den undervisning som läraren ansvarar för, är läraren skyldig att anmäla detta till rektorn.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, avsnitt 2.8, framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver. Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2014:40, s. 24) med kommentarer om arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram framgår att rektorn ansvarar för att det finns tydliga och fungerande rutiner på skolenheten för vad som gäller när till exempel lärare och övrig skolpersonal uppmärksammar att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Rektorn har ett ansvar för att se till att personalen känner till och följer de här rutinerna. Vidare framgår (s. 44) att det är rektorn, eller den som har fått i uppdrag av rektorn att samordna arbetet med åtgärdsprogram, som ansvarar för att se till att arbetet med åtgärdsprogram följs upp och utvärderas.

Av intervju med rektorn framgår bl a följande. Det är rektorn som beslutar om åtgärdsprogram. Skolan använder inte "f-varning" för att konstatera att en elev är i behov av särskilt stöd. Rektorn känner till att det funnits elever som inte nått målen på grund av att lärare inte anmält behovet till elevhälsan. Det finns inga rutiner på skolan som säkerställer att åtgärdsprogram utvärderas och tas upp vid ett nytt EVG-möte. I allvarliga fall samtalar rektorn med den eller de som genomför insatsen för att på så sätt vara insatt i det enskilda elevärendet.

Av intervju med lärare framgår bl a följande. Det är upp till klassläraren att göra nödvändiga utredningar. De elever som lärare anmäler till elevhälsan blir utredda. Ibland ska delar av utredningen göras av exempelvis kurator. Det har hänt att den utredningen inte har genomförts. Vidare uppges att lärarna enligt skolans rutiner ansvarar för att följa upp åtgärdsprogram. Det sker dock inte alltid.

Av intervju med elevhälsan framgår bl a följande. Rutiner är varken nedskrivna eller tydligt formulerade. Det finns därför en osäkerhet kring skolans rutiner. Vidare uppges att det inte finns någon samsyn avseende hur arbetsgången är.

Motivering till föreläggande som ingripande

Laxå kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Laxå kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Bedömning och betygssättning

Lärarna informerar inte om de grunder som tillämpas vid betygssättningen

Skolinspektionen bedömer att lärarna på Centralskolan inte informerar om de grunder som tillämpas vid betygssättningen. Detta får till följd att eleverna riskerar att inte nå de nationella målen i möjligaste mån.

Skolinspektionen har i sin bedömning tagit del av den handlingsplan som huvudmannen inkommit med. Även om skolan genom handlingsplanen påbörjat ett arbete med att komma tillrätta med bristen, finner Skolinspektionen att rektorn ännu inte förankrat rutinerna hos lärarna på skolan.

Av skollagen framgår att eleverna ska informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 300) anges att arbetet om mål och kunskapskrav ska ges till alla elever i början av ett ämne, ämnesblock, kurs samt under utbildningens gång.

Av intervju med rektorn framgår bl a följande. Rektorn förutsätter att lärarna går igenom betygskriterierna tillsammans med eleverna. Varje elev, oavsett om den uppnått kunskapskraven eller inte i ett ämne, måste veta vad som krävs för betyg i varje ämne.

Efter Skolinspektionens tillsyn har huvudmannen ingett en handlingsplan. I den redogörs bl a för att alla elever tydligt ska veta vilka kunskapsmål som finns i alla kurser, vad som bedöms i alla kurser och hur de ligger till bedömningsmässigt samt veta vilka kunskapsmål som krävs för godkänt betyg och ett högre betyg. Vidare anges att skolan ska arbeta enligt handlingsplanen till dess att tydliga rutiner har utarbetats.

Av intervju med lärare framgår bl a följande. Det finns lärare som inte informerar om kunskapskraven för de skilda betygen när de inleder ett nytt arbetsområde. Det framgår vidare att lärare informerar om grunderna för betyg efter varje avslutad kurs.

Av intervju med elever framgår bl a följande. Lärarna har inte berättat hur kraven skiljer sig åt mellan t ex betyget A och C. Det är antalet poäng på prov som avgör betyget. Varken elever eller deras vårdnadshavare har fått information om vad som krävs för att få ett högre betyg.

Motivering till föreläggande som ingripande

Laxå kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Laxå kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Det finns brister i skolans förebyggande värdegrundsarbete

Skolinspektionen bedömer att det finns stora brister i det förebyggande värdegrundsarbete som bedrivs vid Centralskolan. Trots att visst arbete genomförts har skolan inte skapat en miljö som bygger på respekt och delaktighet. Att det inte finns någon gemensam värdegrund medför att ett förebyggande värdegrundsarbete inte integreras i utbildningens alla delar och att utbildningen inte förmedlar och förankrar respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar. Skolan har istället normaliserat ett beteende som strider mot den värdegrund som ska finnas i svensk skola. Centralskolan har problem med trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling, vilket Skolinspektionen bedömer kan kopplas till brister i det förebyggande

värdegrundsarbetet. Ett värdegrundsarbete som genomsyrar skolans förhållningssätt är centralt för att skapa en trygg och god studiemiljö och bristerna på detta område påverkar elevernas möjligheter att nå kunskapskraven.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 320) framhålls betydelsen av ett förebyggande arbete för att skapa en trygg skolmiljö. En viktig förutsättning är att elever, lärare och annan personal känner ett gemensamt ansvar och har respekt för varandra i skolan samt att skolan även involverar elevernas vårdnadshavare i arbetet med att skapa gemensamma utgångspunkter för en trygg skolmiljö. Det kräver ett aktivt värdegrundsarbete där grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling. Att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet utgör grunden för en trygg och utvecklande studiemiljö.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, avsnitt 1, framgår bland annat att eleven ska möta respekt för sin person och sitt arbete i skolan och att skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Vidare framgår av avsnitt 2.1 att alla som arbetar i skolan bland annat ska medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor, aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper, och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt.

Av rektorns skriftliga och muntliga redovisning framgår bl a följande. Skolan har inte aktivt arbetat med värdegrundsfrågor och därför har de inte lyckats bli implementerade i kollegiet. Detta beror till viss del på en rigid planering som bidrar till svårigheter att "smyga in" värdegrundsarbete i lektionsstrukturen. Rektorn uppger vidare att han inte tänkt på hur värdegrundsarbetet bör utformas. Eftersom det förekommer rasism på skolan måste värdegrundsarbetet till viss del handla om att förebygga sådana strömningar. Rektorn har inte själv bevittnat att någon elev fällt rasistiska kommentarer. Rektorn känner dock till att det finns lärare och elever på skolan som ser nyanlända elever som ett "problem". Vidare finns det elever som känner ett utanförskap och hyser en rädsla gentemot andra individer.

Av intervju med lärare framgår bl a följande. Det finns en arbetsgång för hur personal och elever ska arbeta med demokratibegreppet i skolan. I klassrådet diskuteras det som eleverna anser är viktigt, exempelvis hur elever och lärare ska förhålla sig till varandra. Det förs vidare diskussioner om allas lika värde på skolan. Det finns dock inte några uttalade riktlinjer från rektorn om att lärare och elever ska arbeta med värdegrundsfrågor. Vidare framgår att det inte finns några strategier i läroplanen för att möta det allt hårdare samtalsklimatet på skolan. Av intervju med lärare framgår att det finns elever som får utstå kränkningar utifrån sin etniska tillhörighet.

Av intervju med företrädare för elevhälsan framgår bl a följande. Det förekommer kommentarer mellan elever utifrån deras kulturella bakgrund. Behovet att arbeta med värdegrundsfrågor har ökat på skolan. Det finns klass- och elevråd men där avhandlas mera frågor av praktisk art. Eleverna är inte delaktiga i värdegrundsarbetet. Vidare uppges att personalen på skolan "nog" tror att de arbetar med värdegrund hela tiden utan att förstå vikten av att frågorna ibland bör lyftas ut från den dagliga kontakten med eleverna och arbetas med inom ett eget område. Det är också viktigt att lärarna, när de arbetar tillsammans med eleverna, tydliggör syftet med värdegrundsarbetet.

Av intervju med elever framgår att det kan finnas jargong hos vissa elever gällande de nyanlända. Det har inte satts in några specifika åtgärder för att främja kamratskap med nyanlända elever.

Motivering till föreläggande som ingripande

Laxå kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Laxå kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Alla elever tillförsäkras inte en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero

Skolinspektionen bedömer att det finns omfattande brister i skolans arbete med att tillförsäkra alla elever en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Det varierar i stor grad mellan lektionerna huruvida eleverna har studiero eller inte. Det saknas vidare gemensamma förhållningssätt för att åstadkomma trygghet och studiero på skolan. Trots att bristerna är kända på skolan och att vissa åtgärder för att öka tryggheten har vidtagits, har inte skolan lyckats komma till rätta med bristerna. Avsaknaden av ett gemensamt värdegrundsarbete verkar menligt på skolans arbete med att tillförsäkra alla elever en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Därmed föreligger risk för elevernas förutsättningar att nå målen med utbildningen.

Av intervjuer med rektorn och lärare framgår bl a följande. Det är överlag en trygg skola för eleverna, men det finns inte något gemensamt förhållningssätt bland skolans personal med att skapa trygghet och studiero för eleverna. Vidare framgår att det finns lärare som inte ingriper när de bevittnar slagsmål mellan elever.

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 319f.) betonas att en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. Eleverna ska beredas möjlighet att delta i utformningen av den, till exempel genom att medverka i utarbetandet av ordningsregler. Vidare framgår av förarbetena att det förebyggande arbetet är centralt. Det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan.

Skolinspektionens lektionsobservationer visar flera lektioner där det förekommer studiero och där lärarna upprätthåller studiero. Vidare finns lektioner där elever lämnar klassrummet under perioder och gör annat än arbetar med det lektionen syftar till. På en lektion observeras hur det förekommer ett hårt och nedsättande språkbruk mellan elever utan att läraren säger till.

Det finns brister i skolans arbete mot kränkande behandling

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i skolans målinriktade arbete för att motverka kränkande behandling. På skolan sker grova kränkningar. Det finns ingen samsyn kring vilka typer av beteenden som inte är acceptabla och personal som får kännedom om att en elev blivit utsatt för kränkande behandling anmäler inte alltid detta till rektorn.

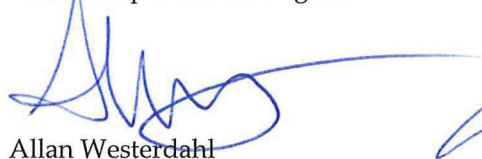
Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Av skollagen framgår också att personalen inte får utsätta en elev för kränkande behandling samt att en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, avsnitt 2.1, framgår att alla som arbetar i skolan aktivt ska motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper.

Av intervjuer med samtliga intervjugrupper framgår att det förekommer att elever kränker varandra under lektioner och raster. Det finns inte någon gemensam hållning vem som följer upp en anmälan eller någon särskild rutin för detta. Åtgärdstrappan används som en måttstock på hur grov kränkningen får anses vara innan en anmälan görs till rektorn. Det finns lärare som inte anmäler kränkningar till rektorn.

På Skolinspektionens vägnar

Allan Westerdahl
Beslutsfattare

Erik Ahlsén
Föredragande

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om skolenheten

Fakta om Centralskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Centralskolan, som besöktes av Skolinspektionen den 19-21 september 2017.

Centralskolan är en kommunal grundskola i Laxå kommun. Verksamheten vid Centralskolan leds av en rektor och omfattar grundskola årskurs 4-9. Vid tidpunkten för inspektionsbesöket går 271 elever på skolan.

Måluppfyllelse

Årskurs 6

Av Centralskolans egen redovisning för läsåret 2016/17 framgår att 91 procent av flickorna och 87 procent av pojkarna bedömdes nå kunskapskraven i ämnet svenska. I ämnena matematik och engelska bedömdes 91 respektive 82 procent av flickorna och 90 respektive 83 procent av pojkarna nå kunskapskraven. I ämnet svenska som andraspråk saknas redovisning.

Årskurs 9

Av Centralskolans egen redovisning för läsåret 2016/17 framgår att 96 procent av flickorna och 95 procent av pojkarna bedömdes nå kunskapskraven i ämnet svenska. I ämnet svenska som andraspråk uppnådde samtliga flickor och hälften av pojkarna kunskapskraven. I ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap uppnådde 93 procent av flickorna och 86 procent av pojkarna kunskapskraven. I ämnet biologi uppnådde 93 procent av flickorna och 82 procent av pojkarna kunskapskravet. I ämnena fysik och kemi uppnådde 83 respektive 90 procent av flickorna och 77 procent av pojkarna kunskapskraven.